

XIII SOPAR DE TARDOR: NOMENAMENT DELS SOCIS D'HONOR 2012

1. NOMENAMENT DE SOCI D'HONOR A DIEGO TRIGUEROS

1.1. Laudàtio de Carmel Lozano

Com us podeu imaginar, quan Yani em comentà si presentaria Diego aquesta nit, dues coses em vingueren al cap. La primera, amb plaer, perquè era una boníssima oportunitat per a estar amb tots vosaltres i compartir una estona amb aquells qui manteniu l'afany i el bressol de fer coses pel nostre poble i el nostre país. Doncs, moltes gràcies per comptar-me entre els vostres. La segona, una mica més pertorbadora, fou intentar recordar quant de temps feia que coneixia el Trigueros. Mirí enrere i m'entrà una mena de vertigen històric davant aquell viatge, no per l'espai euclidià ni newtonià, sinó pel temps einstenià, pel temps del Hawking. Per això, vaig cercar ajut, vaig tirar mà dels mestres de la historiografia, de Marx, de Toynbee, de Braudel i d'uns altres. També vaig consultar evolucionistes i genetistes, des de Darwin o Dawking, a Montaigne o Craig, i tot allò em provocà una gran joia i també una certa tristor.

La joia perquè confirmí una dada que conservava amagada al fons de la meua memòria, ja que tots ells coincidien en una hipòtesi ferma i ben contrastada: hi hagué un temps, una època en la història de la humanitat, no massa després del Big Bang, no cregueu, en què es podia observar, de ben segur, que Diego Trigueros no era director d'institut. Que havia tingut una vida anterior. I que la seua evolució no era producte d'un gen pertorbat que li provocava aquesta malaltia, sinó que havia estat el resultat d'una opció lliurement decidida per ell i voluntàriament admesa.

La tristor era perquè aquesta dada em confirmava, alhora, que jo també hi era. Que jo també pertanyia, amb ell, a aquella fase de l'evolució de l'espècie en què Diego era una altra entitat, un altre ésser que encara no havia evolucionat cap a la seua forma definitiva com a director del Sixto Marco. El que vol dir, any amunt, any avall, que estem par-

lant, amic Diego, del segle passat, de fa més de trenta, més de quaranta anys. Que tenies raó quan fa uns anys, en aquest mateix sopar, però amb els papers invertits, recordaves anècdotes dels dos de fa ja, a hores d'ara, més de cinquanta anys!

Fig. 1. Targetó del XIII Sopar de Tardor.

Avançant una mica cap al nostre temps actual, jo vull ara situar-me als anys setanta, en aquells moments en què en un altre institut, sempre envoltats per l'ombra de les nostres palmeres intemporals, començàvem a viure i a conèixer escenes tant sovint repetides com la d'aquesta foto. Vuit antidisturbis amb tota la parafernàlia per a reduir a un perill social amb una arma tan contundent a les mans com és... un full. Escenes que conformaren la nostra identitat, les nostres decisions i opcions vitals. Malauradament, aquesta foto no té quaranta anys. És d'aquest mateix any i palesa que, malgrat el pas del temps, algunes d'aquelles opcions, algunes d'aquelles eleccions que aleshores prenguérem continuen sent necessàries, que cal continuar amb aquelles.

Des d'aquells moments puc recordar, com si fóra ara, a aquell Diego que vivia tant a corre-cuita, a qui calia cremar etapes i beure's la vida com si se li anés. Per això, va ser dels primers a aprendre a ballar el *twist*; dels primers a saber –quan la majoria començàvem a escoltar els

Beatles i els Rolling i ens sentíem tan moderns i orgullosos d'això— qui collons eren els Creedence Clearwater Revival i, a més a més, educat en el francès com tots nosaltres, sabia com es pronunciava aquell maleït nom i, fins i tot, com s'escrivía; va ser el primer de tots nosaltres—quan molts encara anàvem barallant-nos amb les nostres hormones— a ser pare. I va ser també dels primers—quan els altres encara pensàvem si dedicar-nos o no a l'ensenyament— que ja havia fet el seu primer intent de guanyar amb uns altres la direcció d'un institut. Intent amb quatre il·luminats (o no sé ben bé si n'arribaven a tres) que, òbviament, no obtingué el resultat que buscaven, però sí l'èxit de remoure aquelles tranquil·les aigües sobre les quals en quaranta anys cap vent de renovació no havia bufat.

Com ara. Sí, també ara mateix, quan alguns comencem a fer comptes de les nostres cotitzacions, de si arribarem a la jubilació anticipada o si gaudirem d'alguna pensió, ell ens diu adéu, es jubila i ens deixa a tots als peus dels cavalls, és a dir, als peus de les retallades, amb el seu esguard irònic des del seu paradís de pensionat i, com a tal, ja amb estatus d'intocable.

Però, tornant a aquells anys setanta, segurament Diego, com tants altres, començà per tenir una intuïció, quasi una sensació física encara no elaborada, aquella a la qual posà veu Raimon amb el seu «Diguem no. Nosaltres no som d'eixe món». Abans no sabíem més, però sabíem el que no volíem saber. I Diego, molt probablement, tot i que això mai no ho he parlat amb ell, decidí estudiar Econòmiques per esbrinar com funcionava aquell món que no volíem i quins mecanismes ens permetrien canviar-lo. Mal moment va triar. Només començar el seu primer curs, R. Nixon féu botar per l'aire el sistema monetari de Breton Woods, tot obrint l'onada desregularitzadora que avui encara patim. I, al poc de temps, la crisi del petroli deixava desconcertats a tots els professors i estudiosos de l'economia. Literalment, els trencà les seues coordenades i aquella asymptota en què la inflació se situava en un extrem i l'atur en l'altre resultava ser un cercle viciós en el qual es donaven tots dos alhora. M'imagino Diego, en aquella facultat, assegut a l'aula, amb la cara seriosa que fa quan vol afrontar un problema o una situació adversa, regirant entre la poblada barba que aleshores duia per veure si hi trobava aquell fatídic punt de Cournot, aquell entrecreuament de l'oferta i la demanda en un mercat de suposada competència perfecta que li havia caigut al professor des de la pissarra i que ja mai més retrobaven els llibres d'economia. Aquella facultat on Josep Fontana, Ernest Lluch i uns pocs més, parlant molt baixet—era el franquisme encara—, ho feien amb una altura i una claredat que bé voldrien aquells qui ara ens donen lliçons d'economia.

Potser per això, o potser també per això, molt aviat Diego no volgué acabar, com tants dels seus companys d'estudis, sent un gran profeta

del passat, expert a explicar, però només deu o vint anys després, com s'ha produït la crisi i quines en són les causes. Ben al contrari, mirant endavant, volent fer futur, començava a sentir-se part «d'un temps, d'un país que ja anem fent», tot cantant les seues esperances i plorant la poca fe. Per això s'orientà cap a l'ensenyament. Perquè, com molts dels qui ací estem, participem d'una utopia incorregible, que diu el Serrat, i trobem que encara hi ha coses que valen la pena, per les quals encara val la pena prendre disgustos, perdre hores i part de la nostra vida si amb això podem millorar una mica la dels altres. Per això, també, a diferència de tants altres de la nostra generació que pujaren als carros de la comoditat o de la indiferència, no podem, si parlem del Trigueros, preguntar-nos allò de «què s'ha fet d'aquells soldats, ja fa tants dies, fa tant de temps?». En el seu cas, sabem què s'ha fet, sabem el que ha fet i sabem on està i estarà.

Com ja he dit, Diego sempre anava a corre-cuita. En aquells anys setanta, acabà la carrera, féu el seu depòsit de títol i al mes ja havia vingut a Elx i havia començat a treballar a l'Institut Laboral del poble, rebatejat més tard com a Institut Politècnic. Qui poguera veure això ara per als nostres fills i les nostres filles!, que amb tant de màster i tant de currículum han de continuar, dissortadament, sota la protecció d'uns *iaioflautes* que no ens hem passat la vida lluitant per noves realitats per arribar a aquesta regressió objectiva i generalitzada per a tothom que es riu ben bé d'aquell procés íntim i subjectiu que ens proposen els psicoanalistes. Açò d'ara, vulgueu o no vulgueu, sí que és una regressió com cal.

Però açò és el present i jo havia albirat un viatge per la història. Història que féu que Diego, pocs anys després d'incorporar-se a l'Institut, i com sempre dels primers d'entre nosaltres, començara a poder funcionar en els anys vuitanta amb el reconeixement oficial que pertocava. Com sempre tan corrents que ni la Generalitat havia tingut temps encara de posar-se a funcionar i, per això, ell fou anomenat funcionari pel MEC –us recordeu d'això?–. I com el funcionari de Galdós, o ben bé el funcionari de *La Codorniz*, encara tan arrelat avui a l'imaginari col·lectiu, Diego hagué de peregrinar a terres estranyes, com tants de nosaltres, encara que no llunyanes.

Fixeu-vos si és de veres que sempre ha fet les coses amb presses que pensem que un tal Colom hagué d'anar tres vegades a Amèrica, que aquell imperi de la creu i l'espasa, sotmés, com ara, al poder financer d'alemanys i holandesos, trigà uns quants decennis a conquerir i ocupar tot Amèrica. Total perquè després els corsaris i els bucaners del nord li furtaren totes les riqueses que volien emportar-se'n. Diego no. Diego desaparegué d'Elx només quatre anys i quan tornà havia conquerit i guanyat, tot sol, l'Àfrica. O l'Àfrica el conquerí, que tant fa, o igual *misidona*, que diríem a Elx, quan el final és, com ara, un

final feliç. Això sí, fou una conquesta. I sense cap violència ni llegenda negra.

I tornà a l'institut. Al seu institut entre palmeres, que dia a dia, quan les mirava, com a expertes i sàvies, amb la serenitat que dona el pas del temps viscut, a ell, sempre a corre-cuita, li recordaven allò que és per a molta gent d'aquest poble tan poc sentit: «Se n'abaixen les palmeres i se'n pugen les graneres». Trobe que el Diego, que de seguida assumí la direcció de l'institut, mai no ha oblidat aquest missatge de les nostres palmeres. Que l'opció que havia presa pocs anys abans, quan no volgué semblar-se a uns altres companys d'estudis, l'ha mantinguda fins ara. I això, amic Diego, m'ho hauràs de reconèixer, només es pot fer quan s'és director d'institut, amb dues condicions: amb una gent extraordinària que t'envolta, els quals heu sabut i volgut treballar, ells amb tu i tu amb ells; i amb una mena d'exercici quotidià de jugar a ser el Dr. Jekyll i Mr. Hyde.

Què vaig a contar-vos dels seus anys de director? Ara mateix, el que caldria preguntar-se és: i qui presenta a aquest presentador, que és a qui no coneixem? Perquè molts de vosaltres, si no tots, sabeu, molt millor que jo, què ha fet el Trigueros, què heu fet tots amb ell per l'ensenyament d'aquest poble i de tantes i tantes promocions d'estudiants. De tant de jove que, per sort per a ells, duen la vostra empremta en la seua vida, que potser hauria estat una altra i menys enriquidora si no haguéreu sigut amb ells.

I com que ell no sap estar quiet ni volent, als primers noranta, com que li sobrava el temps, s'embarcà a construir i desenvolupar, també amb vosaltres, aquest IECBV. Com acabe de dir, què vaig jo a contar-vos de tot això?

Fa ara onze anys, en un altre Sopar de Tardor, Diego em presentava. En aquell moment ens parlà de la lluita per la qualitat de l'ensenyament, aleshores amenaçada per la LOQE, la Llei de Qualitat de l'Ensenyament de la ministra Castillo. Ara, onze anys més tard, continuem lluitant contra una nova amenaça i una nova Llei, la LOMQE, de Millora de la Qualitat de l'Ensenyament, del ministre Wert. Per què la dreta espanyola té tant d'entestament a ficar això de «qualitat» a les seues lleis educatives? Serà per allò castellà de «dime de qué presumas y te diré de qué careces»? Per què no ens deixen en pau als qui volem de veres treballar per la qualitat de l'ensenyament i s'obliden de les seues regulacions assoladores i devastadores de l'ensenyament públic? Pregunta retòrica. Tots els qui hi som ho sabem: no poden consentir-ho, viola la seua genètica admetre que alguns que ens ho creguem de debò treballem per això al llarg de la nostra vida com a ensenyants. El Trigueros, amb vosaltres, ho ha viscut no ja des dels primers seients de la platea, sinó des del mig de l'escenari, fent part de l'obra, fent l'obra. Amb la LODE, amb la LOGSE, amb la LOCE, amb la LOE i ara, filant

més prim, se'n va abans que la LOMQE ens arrossegué a tots i a tot el que hem estat intentant construir des de fa anys.

Per això deia que ningú no pot ser durant un quart de segle director d'institut si no juga al Dr. Jekyll i Mr. Hyde. I juntament amb el Diego, que va a corre-cuita i que sempre està compromés, aquesta és una tercera dimensió de la seua personalitat. L'habilitat del somriure afable i sorneguer per als seus i alhora la *retranca* i la cara de pocs amics que se li fa quan l'imagina enfrontat a inspectors, directors provincials i administració educativa en general que sabotegen les seues actuacions o propostes. Alguns sabem que a Diego li agrada apostar. Però a diferència de l'acudit, a ell, el que li encanta és apostar i guanyar. Per això apostà, amb molts de vosaltres, per convertir l'Institut Laboral de tota la vida en un centre educatiu de referència a les comarques del sud. Per això, sempre amb les seues presses com hem vist, precipità la implantació al centre de l'ESO i del Batxillerat. Apostà per fer realitat aquella educació en valors, en la nostra llengua i per al desenvolupament integral de la persona que semblaven en la llei pur voluntarisme i que ell, amb la seua gent, es capicà perquè fóra real al seu centre.

Però, ai quan no guanyava! Me'l figure assegut a la taula, enfront dels seus oponents, amb el cap una mica baix i com aclaparat, però amb l'esguard ben alt, llançant-los en silenci aquella advertència d'«espereu, que la partida no acaba ací i encara hem de repartir noves cartes, que ja són moltes hores de director com per a arrugar-me davant la vostra estultícia i la de la vostra Generalitat». Trigant, amb calma, una nova victòria. Com la d'ara, aquesta mateixa setmana, quan ha esdevingut ferma una sentència del TSJ anul·lant el Decret de 2009 que pràcticament impedia la «decisió col·lectiva d'inassistència a classe» (té collons el nom, per no dir-li vaga, que és el que és). Recurs que hem guanyat en front de la Generalitat, la CONCAPA i la FECEVAL, mostrant que tenim drets i llibertats que ni ells, amb tota la seua prepotència, poden arrabassar-nos. Aquesta ràbia interior i continguda, que sap fer explotar de tant en tant, també és el Trigueros. També és condició per a poder encapçalar i dur endavant un projecte educatiu i de centre davant de tots els entrebancs i davant de la voluntat d'una administració educativa que ni administra ni, no cal dir-ho, no te res d'educativa.

Per això, amic Diego, ara que retornes als teus orígens biològics d'ésser viu que no és director d'institut, ara que comences a gaudir del teu paradís lluny de programacions, de cronogrames, d'avaluacions i de memòries, recorda –i sé que no cal que ho diga– que els qui encara hi som i hem de continuar no et deixarem en pau. Que tot i que ara conegues el cant de les sirenes, o sàpigues de les primaveres lliures, anirem per tu, et demanarem que vingues, perquè, com be saps... «encara hi ha combat».

1.2. Parlament de Diego Trigueros

Bona nit a totes i a tots, gràcies per estar ací. És evident que, després de tants Sopars de Tardor compartits, trobar-me en aquest costat de la taula és un orgull i una gran satisfacció i tenir-vos a tots vosaltres al voltant, la garantia que la nit serà per a mi, ja ho és ara mateix, inoblidable.

Abans de continuar amb el que, a mi, em semblarà insuficient i a vosaltres, com sempre, massa llarg, vull agrair a Carmelo les seues amables paraules. Com que aquest agraïment s'havia d'escriure abans d'escoltar el que diria, he barallat diverses possibilitats: excessives, mesurades, sorprenents... Qualsevol és possible tractant-se d'ell, capaç com és de ser amable, excessiu, mesurat i sorprenent. De tota manera, reconec que el risc d'intentar qualificar el que diria és mínim, ja que com ben bé es digué una certa nit, molt diferent d'aquesta, en una taula molt diferent d'aquestes, referint-se a ell: un catedràtic no pot tenir dobles parelles. Gràcies Carmelo.

Fig. 2. Lliurament del diploma de Soci d'Honor a Diego Trigueros.

Des que, fa ja uns mesos, Alfred em comentà la decisió de la Junta Directiva de l'IECBV de nomenar-me Soci d'Honor, us assegure que he intentat trobar un motiu, encara que en fóra només un, que justificara aquesta distinció, i després de pegar-li moltes voltes, n'he trobat no un, sinó dos. En un primer moment pensí que haver trobat aquests dos motius, quan crec que sols un hauria estat un èxit, em col·locava entre la supèrbia i la vanitat, dues «virtuts» en les quals mai m'he reconegut. Immediatament, en observar que cap dels motius al·ludits em corresponien, és a dir, no eren el resultat del que jo havia fet, no eren èxits que poguera atribuir-me, sinó que tenien el seu origen en virtuts d'altres persones, em quedí més tranquil. Els motius que he trobat són la generositat i la sort.

La generositat, aqueixa virtut tan escassa en els temps que vivim, és vostra, membres de la Junta de l'IECBV per pensar en mi. Per a una persona que sempre s'ha mogut en un àmbit local, que no ha fet res més que intentar complir amb el que considerava la seua obligació i que, a més, s'ho ha passat tan bé treballant, és un grandíssim plaer sentir hui el vostre reconeixement, sobretot perquè ve de persones que he sentit i tingut molt a prop professionalment i a molts dels quals tinc l'honor de considerar els meus amics i les meues amigues. Gràcies. Heu tingut, a més, el que imagine no és una coincidència casual, sinó més bé causal, l'habilitat de fer coincidir aquest nomenament amb el recent pas al que, amb un encert impropï del llenguatge administratiu, l'Estat anomena classes passives. El vostre gest afegeix un dolç element a l'equipatge que m'enduc a aquest nou estatus de classe passiva.

Per cert, en relació a aquesta jubilació que acabe d'estrenar, i em consta que preocupa alguns dels presents, permeteu-me eixir-me del guió per compartir amb vosaltres una reflexió personal. Mireu, jo ho veig així: una cosa és que, quan ja tens una edat (en una paraula: quan eres vell), tingues ganes de descansar, de deixar de treballar amb un horari establert, de dedicar-te a totes aquelles coses que no has pogut fer, etc.; però una altra de ben diferent és tota aquella teoria sobre la serenitat de la maduresa, l'experiència i altres *milongues* tan pròpies dels que necessitem un convenciment que ja no és tan fàcil de trobar com quan érem més joves. No seré jo qui caiga en una trivial exaltació de la joventut, ni molt menys en la seua vesant mercantil, ara bé, què tal plantar-se als 35 o 40? Les quatre coses que he après des d'aleshores no em compensen del que he perdut. Ja sé que ací tots i totes estem en una forma envejable, però prevenint un futur que ja no és tan llunyà, recorde una anècdota de quan creia que aquests pensaments mai no serien meus.

Encara que no puc precisar-ho, jo diria que eren els primers 80, al jardí de l'Hort del Gat, fou en acabar una trobada de poesia i/o poetes, i hi era Vicent Andrés Estellés, que a mi em semblava un home molt major, però que tenia probablement algun any menys dels que tinc jo ara. El sol donava una calidesa a la situació com només pot fer-ho la natura i els joves envoltàvem el poeta esperant aquelles paraules que sols els poetes són capaços de dir, aquelles paraules que, quan les escoltes, et produeixen una mena d'enveja disfressada d'admiració; i el poeta digué: «hala, ara tots al llit!». Com podeu suposar, ell no digué «al llit», utilitzà l'infinitiu d'un verb de la primera conjugació que indica la plaent activitat que els humans solem practicar al llit. Però no és això el que trobe més interessant, sinó el que digué a continuació, després d'una pausa quasi imperceptible: «qui tinga de què». «Hala, ara tots a..., qui tinga de què». Des d'aquell dia, he recordat moltes vegades aquelles paraules i sempre han sigut per a mi una clau per a entendre i donar sentit a la vida, mentre tinga «de què» viatjar, mentre tinga «de què»

estimar, mentre tinga «de què» compartir, mentre tinga «de què» il·lusionar-me... i també allò altre, naturalment. Mentre penses que queda camí per a fer tindràs un «de què», una expectativa de felicitat. El que no m'agrada un pèl és veure poc camí davant de mi. M'encanta tenir quatre nêtes, però em cabreja moltíssim ser vell. Ja sé que és inevitable, consubstancial i que són dues coses que van juntes, però què farem, cadascú som com som i tots vivim en la contradicció. La meua és aquesta, a mi m'agradaria tenir quatre nêtes, estar jubilat, ser nomenat Soci d'Honor de l'IECBV i tenir tants o més «de quès» dels que tenia als 35 anys. Tota la meua vida m'ha agradat sentir-me rebel i inconformista i tinc ganes de tenir ganes de continuar sent-ho.

Supose que a aquesta alçada de l'assumpte, els que heu tingut la paciència de seguir-me per les disquisicions en què m'he ficat, ja ni recordareu d'on venia tot. Jo tampoc me'n recorde massa bé, per això ho tinc apuntat...

El tema era que havia trobat no un sinó dos motius per a aquest nomenament amb el qual hui m'honora l'IECBV. El primer era la generositat de la Junta Directiva, la generositat de tots vosaltres. El segon la sort, una sort que, a la vista de com és d'aleatòria la seua naturalesa, tampoc puc atribuir-me com a mèrit, un mèrit que correspon a totes aquelles persones que, al llarg de la vida, han anat subministrant-me «de quès», o siga, motius per a mantenir vives les ganes de tenir ganes. I la sort, la meua sort, ha sigut comptar amb elles, tenir-les al meu costat, compartir els més diversos «de quès».

Tota la meua vida laboral ha transcorregut en el món de l'educació, i dels quasi 35 anys viscuts, 31 a l'IES Sixto Marco d'Elx. 31 anys donen per a moltes coses, ha passat quasi de tot, però la memòria, sempre selectiva, ja cada dia més incerta, fins i tot de vegades capaç de reconstruir i refer acomodant els records, la memòria, dic, m'ha fet el favor de mantenir més vius aquells moments en què he tingut la sensació de plenitud que dóna el treball ben fet o la il·lusió del projecte compartit. I, quan recorde aquestos moments, sempre, sempre, sempre tenen cara, la cara de persones concretes amb les quals he compartit el goig, la satisfacció i la convicció que el que estàvem fent tenia sentit, ajudava a millorar el micromón sobre el qual projectàvem el nostre treball. D'aquestes persones és el mèrit, aquestes persones són la causa de la meua sort en l'àmbit del treball. He fet una llista i, avise, la llegiré. Alguns estan aquí, a la resta (exceptuant Cristina) espere que els arribe més prompte o més tard notícia de la menció que faré d'ells i d'elles. Tots i totes han omplit de «de quès» la meua vida com a treballador de l'ensenyament, quede constància, doncs, del meu reconeixement: Juana Cascales, Vincent F. Soler, Enrique Salinas, José Manuel González, Fina Romero, Rafa Maldonado, Lola Peiró, Carmen Verdú, Mari Carmen Martínez, Amable, Antonio, José Vicente Candela, Ximo Serrano, Miguel Àngel

Romero, Erundina Pérez, Teresa López, Pepe Traver, Israel Mercado, Teresa Pascual, Fulgencio Vegara, Maria Martí, Mori, Alfred García, Manuel Azorin, Juan Pastor, Juanjo Ferrete, Cristina Carrión, África Morata, Mari Carmen Fuentes, Maribel Martínez, Jesús Mena, José Juan Juàrez, Emma Sola, María Teresa Santana, José Ramón Pérez, Josep Oliver, Joaquín Parejo, Mari Àngels Cortell, Concha Cela, José Andrés Torres, Lola Díaz, Javier López, Esperança Valero, Fini Esteve, Antonio Valenzuela, Mely Pastor, Mónica Valero, Rosa Granados, María Guillén, Mari Carmen Rodríguez, Maite Durá, Iolanda Gregori, Mari Ángeles Martín, Encarna Rodríguez, Luisa Botella, Josep Antoni Tarí, Lluís Tarí, Ángeles Badia, Loli Pacheco, Fermín Pablos... i el llarguissim etcètera dels obllits.

Ni m'agrada treballar sol ni m'agrada estar sol, la prova és que, quan he treballat sol, sempre he tingut la sensació de quedar-me a mitges i, quan he estat sol... bé, com diria África: «¿Sólo tú?, ¿sólo tú?, ¡tú no has estado solo en tu vida!». I aquesta és la meua sort, quasi mai he treballat sol i quasi mai he estat sol.

I els amics i amigues? No pocs de la llista que acabe de llegir estarien també en aquesta, els obviarem. Francis, Quito, Encarna, Manolo, Asun, Toni (millora't), Paquí, Carmelo, Justa, Carmen (millora't), José, Miguel, Javi, i les quadrelles d'Alacant, i Patri i Sixto, i Sixto i Patri. Amb ells hem trobat, África i jo, molts «de quès» que no sabíem que existiren i hem passat moments deliciosos, nits que acabaven de dia, experiències que mai no oblidarem.

I, com no? La família. Ai, la família! O millor dit, les famílies, les dues famílies: la que no tries i la que fas. De totes dues, en tinc ací la millor representació possible, un germà la semblança amb el qual m'obliga a saludar, quan passege pels voltants d'Ali i Truc, una gran quantitat de persones que no conec, un germà al qual crec que mai no li he dit l'admiració que sempre li he tingut, la fidelitat que m'agradaria professar-li, el respecte que em produeix la seua presència. Paco, gràcies per tot, tu i jo sabem que no són poques les coses que he d'agrar-te. I Concha, la petita, la causa que jo siga el d'enmig, el bord, el *cascauret* que no deixava en pau la xiqueta i que se les féu passar de tots els colors, la pobreta. I mireu-la ara, retornant-me capgirat tot el que li vaig fer patir. Que bonica està la *punyetera*! Para que la faràs plorar! Ja, prou.

I l'África? També està bonica, no? Aquesta sí que és realment fora de tota referència perquè ella és la referència de tot, està a totes les llistes: és una professora capaç de fer que Nerea passe de potencial delinqüent a estudiant exemplar; és el refugi més càlid que puc imaginar-me; ha fet que la casa on vivim siga el lloc que fa anys vaig somiar; encara m'ho fa passar bé en tots els sentits, aqueix també, i junts hem fet una família que no canviaria per res del món.

I res més, completada la llista dels meritoris a qui dec aquesta nit, sols em queda senyor president, benvolgut Alfred, hui més que mai, més que mai a partir de hui, posar-me a disposició de l'IECBV. Compteu amb mi per al que considereu, encarregueu-me coses. Però, sobretot, recordem a Estellés i procurem que no falten els «de quès». Són la vida, la que val la pena viure. Moltes gràcies i bona nit.

2. NOMENAMENT DE SOCI D'HONOR A PASCUAL SEGARRA SÁNCHEZ

2.1. Laudàtio de Manuel Rodríguez Macià

Sr. President de l'Institut d'Estudis Comarcals, Junta Directiva, estimat i honorat amic Pascual Segarra, estimat Diego, tan justament honorat en aquesta nit, amigues i amics.

L'any passat, en aquest acte de lliurament de les distincions com a Socis d'Honor de l'Institut d'Estudis Comarcals, la qual cosa ja es un ritu a la tardor, en agrair-vos la distinció que vaig tenir l'honor de rebre, vaig manifestar la significació d'aquesta distinció com un acte de reivindicació cívica. I ho feia recordant aquelles paraules de Borges: «el saber agradecer es un acto de madurez». Reconèixer, com vosaltres ho feu, la labor de les persones i entitats que s'han distingit pel servei a la comunitat en les més diverses esferes de la vida, es converteix en un acte d'especial significació cívica en un país com el nostre, on escasseja el reconeixement dels valors dels altres. Oblidant les bones actuacions, les bones pràctiques, estem construint una societat, un país, basat en l'oblit; i on es construeix sobre l'oblit, no hi ha punts de referència, no hi ha jerarquia de valors. El territori de l'oblit és com la terra erma sempre a disposició que l'ocupe aquell que tinga més poder, en el sentit del que té més força. Les conseqüències són ben evidents. L'emigració a la qual es veuen forçats molts dels nostres joves, perquè no s'estima la seua preparació professional, perquè no se'ls reconeix, és un exemple dramàtic. En la incompetència de tanta gent que ocupa càrrecs directius, ja siga en la vida política o en l'administració, en les institucions financeres del país, per posar alguns exemples, es revela aquesta falta de punts de referència, de mancança de valors. No és gens estrany que la manifestació intel·lectual més solemnement proclamada –hui en dia, les majors banalitats es proclamen amb tota solemnitat– siga la del pensament únic, que moltes vegades es tradueix en allò que les coses no es poden fer d'una altra manera, és clar, de la manera que interessa als qui manen. Un pensament perillósament simplista i que indica el grau d'altura intel·lectual de les nostres classes dirigents. Se'ls podria aplicar aquells versos de Gaspar Jaén de *Pòntiques*, allò de «predicaren moral, deure i obediència els qui foren culpables de tant de mal i destrossa». Gràcies, doncs, a l'Institut d'Estudis Comarcals per saber donar les gràcies. Saber agrair, recordar les bones accions portades a terme en els més diversos aspectes de la vida és necessari per a progressar. El

progrés es basa en la memòria i enguany heu volgut honorar les bones pràctiques de l'empresa Segarra, una empresa que ens fa present en la nostra societat, com deia recentment el nostre company Biel Sansano, que encara que vivim l'era del *Ipad* i els *kindles*, existeix allò que es diu el paper imprès, una empresa que fidel als seus orígens ha sabut renovar-se.

L'empresa Segarra és una síntesi de la història de pràcticament l'últim segle de la vida d'Elx i es troba lligada íntimament a la vida de la ciutat. La impremta fou fundada l'any 1917, aquell any es vivia amb passió –dins de la neutralitat d'Espanya– la lluita que es lliurava a Europa, un any també de conflictes socials. La impremta que es va crear aquell any és depositària de la vida d'Elx: s'hi han fet des dels cartells de les festes a les entrades de l'Elx club de futbol, a més dels fulls volants, els pamflets dels anys vint i trenta, els llibres en rústica, i dels quals tan orgullós se sent Pasqual, les al·leluies del Diumenge de Pasqua, els impresos comercials i els fullets parroquials, el renaixement de les publicacions en valencià i les publicacions de l'activisme polític. Pascual em recordava com pràcticament tots els partits polítics han passat per la impremta i, tot s'ha de dir, han pagat. També les revistes de les festes, començant per la revista *Festa d'Elx*, la de major continuïtat a la nostra ciutat i testimoni de l'evolució de la nostra societat en aquells setanta anys i de la qual Pascual hem confessava que era la publicació, de totes les que treballaven, per la qual sentia una especial predilecció. També la revista de la Vinguda, o les de les confraries de la Setmana Santa, o la premsa local.

L'empresa fundada per l'avi de Pasqual, com he dit ans, l'any 1917 en societat amb Marcial Torres, es radicà al carrer Trinquet. Més tard la societat fou dissolta i cadascú dels socis continuà pel seu compte. La impremta Segarra fixà l'activitat en la Corredora, on hui en dia està la papereria regentada per les germanes de Pasqual. La impremta passà després al carrer Empedrat. En els anys setanta es traslladà al barri d'Altabix, al carrer del Bisbe Winibal, i allí estigué més de trenta anys. L'època en la qual la impremta estigué radicada al barri d'Altabix, té per a mi connotacions molt especials, una relació en què estava al corrent de les publicacions en les quals jo participava i de ser testimoni de l'entusiasme, tant de Pascual com de son pare, pels treballs que s'editaven en la meua etapa com a regidor de l'Ajuntament, per les converses que manteníem, on es feia palés el compromís amb la ciutat, prenent un cafè al bar de la Tere, una de les bases en la logística informativa. L'any 2002 els tallers es traslladaren fora de la ciutat, en una nau industrial de l'hort de Biscarra, on continua hui en dia.

He volgut fer una síntesi, encara que bastant breu, de la història de l'empresa. En el *Tirant lo Blanc* llegim que, per a fer una gran empresa, es necessiten tres coses: gent, forment i argent. D'aquestes tres, vull fi-

xar-me en la primera i més principal de totes, en la gent. L'empresa està composta fonamentalment per les persones que la duen endavant. Sé que hui en dia està de moda parlar del capital humà; no sé per què, per a valorar a les persones, hem de reduir-les a termes monetaris, quan precisament el capital ha d'estar al servei de la persona. I, en parlar de les persones, lògicament hauria de remuntar-me al fundador de l'empresa, Pascual Segarra Agulló, de qui el seu nét té viu el record de l'home obert que ja en la seua època li agradava viatjar –i, dins de les possibilitats, ho feia– i que estava dotat d'una gran capacitat per a les relacions socials. Però permeteu-me que, a fi de ser breu, em centre en la figura d'una persona que tots hem conegut i que crec que sintetitza els valors sobre els quals s'ha fundat l'empresa, em referisc al pare del nostre amic Pascual, Pascual Segarra Sánchez, i que recentment ens ha deixat després d'una vida llarga i plena. Permeteu-me recordar dins de la tristesa per la desaparició d'una persona tan especial, de la qual personalment m'he sentit tan pròxim, haver participat, juntament amb ell i alguns companys ací presents, d'un acte com fou celebrar la publicació enguany de la revista *Festa d'Elx*. No faig esment de Pascual amb la idea d'excloure cap membre de l'empresa, sinó precisament perquè és exemple de l'esperit de l'empresa i del que voldria destacar: el compromís amb el seu treball en la fidelitat a una tradició de treball que li portà precisament a la innovació de l'empresa. El treball artesanal, lluny de ser un obstacle per a la modernitat, és la base del treball creatiu. Un bon exemple en una societat que es planteja la innovació i que ha de tenir en compte que, donant l'esquena a la tradició, és la manera més segura de perdre el tren de la modernitat. L'originalitat no és l'esnobisme, justament el contrari, és allò que és original, és a dir, el que té origen. Què és, si no, allò que anomenem la marca d'origen? Manuel Sanchis Guarner, posant com exemple Elx, deia que «com sempre ocorre en el camp de l'economia, el factor home i tradició laboral, son més transcendents que no els recursos naturals».

Un exemple de l'economia productiva en front del món de fantasia –fantàstic per a alguns– que s'ha creat en aquestos darrers anys. En definitiva, una ètica del treball. L'ètica és una realitat concreta, no és una mera especulació, es tracta de concretar les possibilitats en la realitat de cada dia. Una ètica que es manifesta, com en alguna ocasió em comentava Pascual –i de la qual jo puc donar testimoni– en l'atenció màxima al client, en el treball ben fet, en la lleialtat en les relacions comercials, en el coneixement de les pròpies possibilitats, en el tracte humà amb tots els treballadors de l'empresa. La crisi del nostre temps és econòmica, sí, però sobretot és una crisi moral i política. Per a eixir dignament d'aquesta situació, clar està que es necessita el forment i l'argent, però el que està clar és que no eixirem dignament com a poble si no és restaurant els principis ètics, els valors. Som un poble més pobre del que alguns pensaven, no el convertim en un pobre país.

És en aquestos valors en els quals es basa la continuïtat de l'empresa i per a Pascual, que des dels dènou anys hi treballa, aquest és el secret de la seua pervivència. Que s'estenga l'exemple i l'enhorabona a tu, a la teua esposa Olga, a les teues filles Paula i Olga, de les quals et sents tan orgullós, i als treballadors de l'empresa que la viuen i la senten com a pròpia. L'enhorabona i les gràcies per la presència tants anys entre nosaltres del teu pare, del qual hem pogut gaudir de l'exemple d'un home bo, en el sentit més ple de la paraula *bo*, fet que demostra que la bonhomia és socialment eficaç, un home atent i senzill que va saber representar el seu paper en la vida amb tota dignitat. Tota una lliçó per als nostres temps.

2.2. Parlament de Pascual Segarra Sánchez

Bona nit a tots els ací presents.

Ans de començar, voldria fer-vos una confessió: sóc una persona a qui li intimida molt parlar en públic, però hui tinc importants motius per a superar aquesta por escènica i dirigir-me a vosaltres des del cor. El primer gran motiu és el d'honorar la memòria de Pascual Segarra Sánchez, el meu pare, i no trobe millor manera d'honorar-lo que aplicant un dels seus principis fonamentals: ser agraït. És per això que les meues primeres paraules van dirigides a les persones que m'han fet digne de tan distingit nomenament: Soci d'Honor de l'Institut d'Estudis Comarcals del Baix Vinalopó. A vosaltres, companys i companyes, perquè així m'ho heu fet sentir, persones d'una alta qualitat humana, a tots i a cada un de vosaltres, vull donar-vos les gràcies per haver-me permès formar part del vostre equip. Em resulta paradoxal que m'hàgeu nomenat Soci d'Honor d'aquest Institut quan l'honor ha sigut sempre meu per treballar amb vosaltres. Vull agrair-vos aquest nomenament en el meu nom i en el de la persona que m'ha ensenyat tot el que sé: el meu pare, el meu mestre. Gràcies pare!, perquè hui jo no estaria ací si no fóra fill de qui sóc. Ell em va ensenyar des de xiquet a estimar aquesta bonica professió, a la qual tan dignament anomenava Arts Gràfiques, i posava l'èmfasi en això d'arts; per la gran laboriositat, mestria i mimetisme del procés. «Pascual –em deia–, aquestos matisos són els que li donen valor al nostre treball, el fan més gran, més digne». I és que el meu pare adorava la seua professió, la tinta corria per la impremta i, de segur, per les seues venes. El seu gran amor: la meua mare; la seua gran passió: els seus fills; la seua devoció: la seua impremta. A vosaltres, sempre us va considerar amics, gent noble, autèntica.

Sé que ell no haguera faltat a aquesta cita amb vosaltres, a aquesta casa a la qual tan lligat estava per vincles familiars, si no haguera sigut perquè un fet tan natural i racional com és la mort li ho ha impedit. Encara així, aquesta nit, més que mai, ho afirma a través de la meua persona i jo ho mantinc i proclame: orgullós de ser impressor, orgullós d'haver estat al capdavant d'una casa que durant els seus quasi cent

anys d'existència ha estat tan lligada al món cultural de la nostra ciutat, labor que aquesta nit, de forma tan generosa, l'Institut d'Estudis Comarcals ens vol reconèixer.

Fig. 3. Lliurament del diploma de Soci d'Honor a Pascual Segarra.

Com sabeu, el treball d'impressor consisteix a plasmar en paper allò que els altres volen contar, fixar en tinta imatges, idees, experiències, reflexions, permetent, així, que aquestes puguin pervenir en el temps. Aquest matís temporal és la pedra angular que marcarà el vincle existent entre la meua professió, les arts gràfiques, i la cultura. L'home sempre ha volgut deixar testimoni del seu pas per la vida, prova d'això és que abans, fins i tot, de l'existència de l'escriptura, que marcà el començament de la història, els grups humans van deixar part del seu llegat cultural gravat en pedra. Aquestos símbols, aquestes primeres manifestacions pictòriques, gènesi de l'art, esbossos potser d'un sentir popular, vénen a corroborar la gran generositat de l'ésser humà amb els altres a través de la cultura. Plasmar, gravar, imprimir, no importa la tècnica que utilitzem perquè la intenció no és una altra que deixar constància d'allò que es vol dir i perpetuar el testimoni en el temps.

Amb l'aparició de la impremta en el segle xv, es va obrir tot un ventall de possibilitats per al món de la informació: es va donar major difusió al missatge, al text o a la imatge, es transformà una tradició oral en visual, perpetuant-la en el temps. La impremta ha estat sempre a mercé del poble, fent-se ressò de múltiples i molt diverses voluntats. Més que atendre als colors, ha entès de raons. Propulsora de llibertat, portaveu de descontents, bona aliada del pensament, el món interior de les idees es va obrir pas a l'exterior, cosa que va universalitzar la cultura. Patrimoni cultural i impremta, conceptes afins per compartir tots dos atributs, com ara: preservació, conservació, difusió, projecció.

El patrimoni cultural com a llegat i herència popular ha de ser emparat i protegit per tots. La impremta és una anella entre el poble i la cultura i fa que aquesta siga accessible a tots, i ens fa també a tots més sensibles a aquesta. Són molts els béns que conformen hui el nostre patrimoni cultural i això a causa, en gran part, al treball i bona voluntat dels que van procurar pel saber i el coneixement. Hui, gràcies a aquestes persones, el nostre país compta amb un dels patrimonis culturals més rics d'Europa. Bona part d'aquests béns, molts segles arrere, es van conformar en antigues abadies i monestirs. Parle dels primers textos manuscrits, laboriosament confeccionats per monjos, veritables joies culturals de valor incalculable. Parle també dels igualment apreciats incunables, autèntiques obres d'art que van donar origen i sentit a la nostra professió. Els uns i els altres són la gènesi de la nostra llengua, han donat forma a la nostra literatura i definixen la nostra identitat.

Però, no hem d'oblidar que, si hui comptem amb aquest llegat tan valuós, és gràcies a les persones que, com vosaltres, van dedicar gran part del seu temps a enriquir la seua vida cultural i la del seu temps. La tasca de l'Institut d'Estudis Comarcals del Baix Vinalopó no difereix de la duta a terme per aquestos mecenes del passat. El vostre treball, per a Elx i la seua comarca, és molt noble; vosaltres feu treball de recerca i doneu veu, autoritzada, a tota aportació cultural, dels camps més diversos, que puga ser d'utilitat als nostres veïns, a la nostra comarca i més enllà, contribuint, així, a donar-li a aquesta terra caràcter i identitat. Sou exploradors del coneixement, propagandistes del saber, enamorats de la cultura i, sobretot, amants del vostre país. Innat és en l'ésser humà la inclinació a viure en col·lectivitat –ser social–, a conèixer el perquè de les coses –ser racional–, a ampliar els seus coneixements –ser cultural– i a compartir aquestos coneixements amb els altres –ser humà–. Totes aquestes característiques estan presents en cada un de vosaltres, persones que de manera tan altruista treballeu en favor de la nostra cultura. Com a persona nascuda a Elx, gràcies per tan digna labor.

No voldria acabar la meua intervenció sense donar les gràcies també a les persones que m'han fet costat durant quasi trenta anys de camí professional: gràcies Joaquín, Pedro, Ángel, Juan Francisco, Eduardo i Miguel, gràcies, en fi, al meu equip. Gràcies per haver mimat i posat atenció en cada un dels treballs que han passat per la nostra casa. Aquest nomenament de Soci d'Honor us inclou a vosaltres també.

A l'equip que conformeu LA REL·LA, gràcies per l'afecte, sensibilitat i respecte amb què sempre ens heu tractat. Gràcies per permetre que la nostra casa contribuísca d'alguna manera al generós treball que feu pel nostre poble i comarca.

I a tu, pare, gràcies per permetre'm i permetre'ns disfrutar de tu tot aquest temps. Amb la teua mort, Elx ha perdut a un gran mestre impressor; nosaltres, una gran persona. La teua impremta, la Impremta Segarra, continua. Gràcies.